

ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

V

ТОДІСІВСЬКІ ЧИТАННЯ

*Збірка тез наукових доповідей і повідомлень
Міжнародної наукової конференції
молодих учених, аспірантів і студентів
(28–29 вересня 2012 року)*

ХАРКІВ
«ПРАВА ЛЮДИНИ»
2012

Художник-оформлювач
О. А. Мірошниченко

Редакційна колегія:

Голова — проф. А. П. Гетьман.

Члени: доц. Ю. Г. Барабаш, проф. С. А. Авак'ян, проф. Г. О. Василевич,
доц. А. К. Байрачна, Г. В. Берченко, доц. І. І. Дахова, доц. А. А. Жлоба,
проф. В. П. Колісник, доц. О. Г. Кушніренко, доц. С. Ю. Лукаш,
доц. Т. М. Слінько, доц. К. Є. Соляник, Є. В. Ткаченко,
О. О. Любченко, П. В. Романюк, Д. Р. Саліхов

Цінності сучасного конституціоналізму. V Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів (28–29 вересня 2012 року) / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». — Харків: Права людини, 2012 р. — 308 с.

ISBN 978-617-587-082-2.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень учасників міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 28–29 вересня 2012 року у Національному університеті «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

ББК 67.5

© Колектив авторів, 2012

© Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2012

© О. А. Мірошниченко, художнє оформлення, 2012

ISBN 978-617-587-037-2

ної влади мають діяти лише в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Тому, наприклад, неможливо реалізувати припис Закону про можливість визначення в статуті порядку формування та організації діяльності рад (ч. 4 ст. 10). Отже, першочерговою потребою є реформування законодавства, яке забезпечує ефективну діяльність місцевого самоврядування як основи громадянського суспільства.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри державного будівництва НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого» К. Є. Соляник.

.....

Овчаренко Олена Миколаївна
 НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого»,
 к. ю. н., асистент кафедри організації
 судових та правоохоронних органів

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУДДІВ

Конституція України у розділі VIII «Правосуддя» визначила основи для правового регулювання статусу суддів. Основні конституційні приписи, які регламентують це питання, викладені статтях 126, 127, 128, 129, 130, 131, 148, 149 Основного Закону. Базовими засадами конституційного статусу носіїв судової влади є незалежність суддів та їх підпорядкування тільки Конституції і закону, а також незмінюваність і недоторканність.

В науковій юридичній літературі традиційним є розуміння правового статусу особи як систему суб'єктивних прав, свобод і обов'язків, закріплених у конституції та інших законодавчих актах держави і спрямованих на всебічний розвиток особи та захист їх від свавільного порушення. Судді як носії владних повноважень виступають арбітрами з питань права, а тому наділені спеціальним правовим статусом, який випливає із класичної конструкції правового статусу особи і відрізняється особливостями, які зумовлені належністю цих посадових осіб до представників влади.

До складових елементів правового статусу суддів традиційно відносять правосуб'єктність, права і обов'язки, гарантії діяльності та службову відповідальність. Формування цих складників має відбуватися у відповідності до конституційних приписів.

Правосуб'єктність суддів судів загальної юрисдикції — це здатність особи у встановленому законодавством порядку набувати правового статусу судді відповідного суду, тобто виступати носієм суб'єктивних прав та юридичних обов'язків професійного судді. Відповідно до ч. 3, 5 ст. 127 КУ на посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи у галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою. Додаткові вимоги до окремих категорій суддів щодо стажу, віку та їх професійного рівня встановлюються законом. Окрім того, Основний Закон забороняє професійним суддям належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої (ч. 4 ст. 127 КУ).

Суб'єктивним правом є міра можливої поведінки або певних варіантів такої поведінки особи, що визначено у законодавстві. У той же час ця поведінка чітко окреслюється через закріплення у законодавстві кола *обов'язків*, які визначають вид і міру певної поведінки для особи. Статус судців у цьому випадку не є винятком. Частина 1 ст. 129 Основного Закону визначає основний обов'язок судді — підкорення його лише закону, який слідує із принципу незалежності суддів.

Конкретні права і обов'язки суддів визначені ст. 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Так, суддя *має право*: (1) брати участь у суддівському самоврядуванні для вирішення питань внутрішньої діяльності суду в порядку, встановленому законом; (2) за участі інших суддів утворювати об'єднання та брати участь у них з метою захисту своїх прав та інтересів, підвищення професійного рівня; (3) вдосконалювати свій професійний рівень та проходити з цією метою відповідну підготовку; (4) бути нагородже-

ний державними нагородами, а також будь-якими іншими нагородами, відзнаками, грамотами органів державної влади та органів місцевого самоврядування, окрім тих державних, або будь-яких інших нагород, відзнак, грамот, пов'язаних зі здійсненням ним правосуддя.

До *обов'язків* судді належить: (1) своєчасно, справедливо та безсторонньо розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства; (2) дотримуватися правил суддівської етики; (3) виявляти повагу до учасників процесу; (4) додержуватися присяги судді; (5) не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, в тому числі і таємницю нарадчої кімнати і закритого судового засідання; (6) виконувати вимоги та дотримуватися обмежень, встановлених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»; (7) подавати щороку до 1 квітня за місцем роботи декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за формою і в порядку, що встановлені Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»; (7) проходити регулярну професійну підготовку в Національній школі суддів України (для судді, призначеного на посаду вперше, — щорічна; для судді, який обіймає посаду судді безстроково, — не рідше, ніж раз на 3 роки).

Гарантіями діяльності суддів є сукупність об'єктивних та суб'єктивних чинників, спрямованих на практичну реалізацію їх прав та обов'язків, на усунення можливих перешкод їх належного здійснення. До конституційних гарантій суддівської діяльності слід віднести: недоторканність суддів, яка виражається в особливому порядку затримання і арешту судді (ч. 3 ст. 126 КУ); заборону будь-якого впливу на суддів (ч. 2 ст. 126 КУ); захистом професійних інтересів (ч. 6 ст. 127 КУ); особливим порядком притягнення їх до дисциплінарної відповідальності (п. 3 ч. 1 ст. 131 КУ); забезпеченням гарантуванням державою фінансування й належних умов для функціонування судів і діяльності суддів (ч. 1 ст. 130 КУ); притягненням до юридичної відповідальності винних осіб за неповагу до суау й судді (ч. 5 ст. 129 КУ); забезпеченням державою особистої безпеки суддів та їх сімей (ч. 7 ст. 126); здійсненням суддівського самоврядування (ч. 2 ст. 130). Відповідно до ч. 1 ст. 126

Основного Закону гарантії незалежності суддів можуть установлюватися також законами.

Щодо суддів має бути визначено чіткий механізм *відповідальності*, аби забезпечити прозорість застосування заходів дисциплінарного впливу і усунення різноманітних форм позаправового впливу на суддю. Частиною ч. 5 ст. 126 Конституції України визначено підстави для звільнення судді, а галузеве законодавство має детально регламентувати цю процедуру, задля недопущення безпідставних обвинувачень суддів. Завданням цього інституту має бути досягнення розумного балансу між такими важливими засадами, як незалежність та недоторканність суддів і відповідальністю суддів за рішення, які ними виносяться.

.....

Опанасюк Марк Вікторович
 НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого»,
 студент, факультет підготовки кадрів
 для Міністерства юстиції України,
 8 група, 5 курс

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ ЗАСТОСУВАННЯ КАТЕГОРІЇ «СЛУЖБОВА ІНФОРМАЦІЯ»

Транспарентність влади є однією з гарантій оцінки ефективності її діяльності та засадою реалізації конституційного права на участь в управлінні державою. В свою чергу в демократичних державах існування обмежень в доступі до інформації, що стосується діяльності держави, в певних випадках є допустимим та виправданим, передусім з огляду на необхідність забезпечення безпеки держави. Тому дослідження співвідношення інформаційної безпеки держави та права на вільний доступ до інформації є актуальним для недопущення порушень з боку державної влади та для розбудови громадянського інформаційного суспільства. Вивченню питання правового регулювання застосування категорії «службова інформація» присвячені праці А. І. Марущака, О. В. Несстеренко, В. В. Речицького, О. О. Северина.

Закон України від 13.01.2011 «Про доступ до публічної інформації» виділяє три категорії